

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över förslag på ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation

(Utbildningsdepartementets dnr U2023/02898)

Inledning

I betänkandet uttrycks att utredningens förslag väntas bidra positivt till forskning och innovation genom att se till att den svenska organisationen för statlig extern finansiering av forskning och innovation är effektiv, anpassad till samhällsutvecklingen och främjar samarbete. Dessutom anförs att det genom att adressera dagens problem finns förutsättningar att underlätta för olika aktörer som bedriver forskning och innovation. Etikprövningsmyndigheten välkomnar reformer och förändringar som är ägnade att skapa bättre förutsättningar för forskare att få större utrymme att fokusera på forskning och på de forskningsetiska frågorna.

Utifrån de utgångspunkter som Etikprövningsmyndigheten har att beakta föranleder förslaget följande synpunkter.

Vikten av forskningsetik och god forskningssed behöver betonas ytterligare

Etikprövningsmyndigheten ser positivt på att utredningen framhåller att fri forskning behöver utföras med beaktande av etiska principer samt att den som bedriver forskning har ansvar att följa god forskningssed. Vikten av att säkerställa skyddet av den enskilda människan och respekten för människovärdet i forskning behöver dock betonas ytterligare. Grunden för den forskning som bedrivs är att den åtnjuter allmänhetens förtroende. För att uppnå detta krävs en etikprövning av hög kvalitet som säkerställer skyddet av forskningspersonerna och att forskningen bedrivs i enlighet med forskningsetiska principer. Att forskarna följer gällande regelverk om etikprövning och god forskningssed är något som i sig är ägnat att stärka allmänhetens förtroende för forskningen.

Mot denna bakgrund behöver det vara en helt nödvändig förutsättning för all statlig finansiering av forskning att forskarna lever upp till etablerade principer och gällande regler om forskningsetik, etikprövning och god forskningssed. Med den struktur som utredningen har valt föreslår myndigheten därför att detta formuleras som ett självständigt kriterium som måste uppfyllas för att statlig extern finansiering ska beviljas.

Utnämning av ledamöter till Vetenskapsmyndigheten

Enligt utredningen bör majoriteten av ledamöterna i Vetenskapsmyndighetens styrelse utses av forskarsamhället. Vidare menar utredningen att alla ledamöter i Vetenskapsmyndighetens vetenskapliga råd bör utses av forskarsamhället. Även i de två beslutande organen för

forskningsinfrastruktur anser utredningen att forskare bör ingå, men inte vara i majoritet.

Nomineringsförfarandet för att utse ledamöter till Etikprövningsmyndighetens framhålls i detta sammanhang som ett exempel på en fungerande och enkel process att samordna lärosätens förslag på ledamöter, jämfört med ett mer komplicerat elektorsförfarande.

Etikprövningsmyndigheten vill med anledning av detta påpeka att processen att utse ledamöter ur forskarsamhället sällan är enkel, utan i många fall komplicerad och tidskrävande. Många forskare har en pressad arbetssituation och därmed svårt att få tiden att räcka till för andra uppdrag. Lagstiftare och lärosäten bör förbättra förutsättningarna för forskare att delta som ledamöter i olika beslutande organ eller vetenskapliga råd. Ett sätt att göra det är att ge tydligt utrymme för sådana uppgifter i forskarnas yrkesmässiga tillvaro. Det skulle också underlätta nomineringsförfarandet om sådana uppdrag hade ett högt meritvärde vid tillsättning av forskartjänster.

För Etikprövningsmyndigheten

Johan Modin
Direktör